

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

Nummer 41

Peter Meijer

Kieviet of Kievit?

Even knippen velen met de ogen. Klaas Eigenhuis spelde echter bewust Sporenkieviet. Deze soort werd in 2003 enkele dagen nabij Andijk gezien. Een stevige discussie volgde over het al dan niet kunnen voorkomen van deze soort in het wild. Gelukkig ontdekten Hans ter Haar en Dirk Moerbeek een onbeduidend ringetje om de poot. En zo werd de status van de vogel na die van een mogelijke escape tot een echte escapade in de Nederlandse taal. Klaas wijst erop dat Kieviet gewoon in het 'Groene Boekje' staat (in de uitgave van 1995 staan beide spellingen, red.). Klaas zal zelf Kieviet blijven schrijven. Prima. Verder wijst Klaas erop dat: 'Er aan de spelling 'Kieviet' officieel wel iets fout is: die hoofdletter! Dat mag van het 'Groene Boekje' niet. Als redacteur van *het Vogeljaar* kreeg ik het even te kwaad. Wij doen namelijk niet anders! Maar Klaas helpt ons: 'Gelukkig trekken heel veel schrijvende vogelaars zich daar niets van aan. Wij schrijven onze vogelnamen met beginhoofdletters. De Grote Bonte Specht staat bij de schrijvende vogelaars helemaal hoog aangeschreven: die krijgt drie hoofdletters. De Engelsen doen het trouwens net als wij en de Duitsers in feite ook, maar die schrijven bijvoorbeeld 'Bagatelle' net als alle zelfstandige naamwoorden, (Bagatelle is onder andere een muziekstuk, red.) ook met een hoofdletter). Klaas vindt dat mensen (taalkundigen) die voorstellen doen inzake spellingsvoorschriften en

spellingwijzigingen, zich allereerst op de hoogte hadden moeten stellen van de huidige (en vroegere) gebruiken inzake spelling bij de verschillende categorieën taalgebruikers. Het Groene Boekje beweert op pagina 48 (hoofdstuk 'Selectie van de woorden') dat hieraan voldaan is, maar mooi niet: als ze slechts enkele gezaghebbende vogelboeken hadden ingezien, hadden ze daar de Nederlandse vogelnamen met beginhoofdletters zien staan!' Klaas heeft echter ook naar 'oudere spellingen van de vogelnaam' gekeken en 'daar overheerst volgens hem wel de spelling Kievit, zoals bij de fameuze Nederlandse woordenboekenschrijver Kiliaan (Cornelis van Kiel, 1528-1607, corrector aan de beroemde drukkerij Plantijn te Antwerpen). Maar de spelling Kieviet kun je ook wel aantreffen (bijvoorbeeld rond 1880). In enkele manuscripten die van Jacob van Maerlants 'Naturen Bloeme', Boek III (dat over de vogels gaat), zijn afgeschreven, spelt men 'kienic', 'kivit' en 'cuut' [Verwijs 1878 (nadruk 1980), pagina 295]. Je zou je kunnen afvragen of men met 'cuut' niet de Kluut bedoeld heeft. Dat kan wel, maar de eerste regels bij Van Maerlant in de desbetreffende strofe luiden: 'Vanellus dats die vaneel, Een voghel wel bekent een deel:'. Men wist dus kennelijk waar men het over had (Van Maerlant schrijft erover, dat de vogel erg tekeergaat tegen mensen die in de buurt van zijn nest komen; reken maar, dat dat kwam door de kievietseierenzoekers uit die tijd (circa 1266).

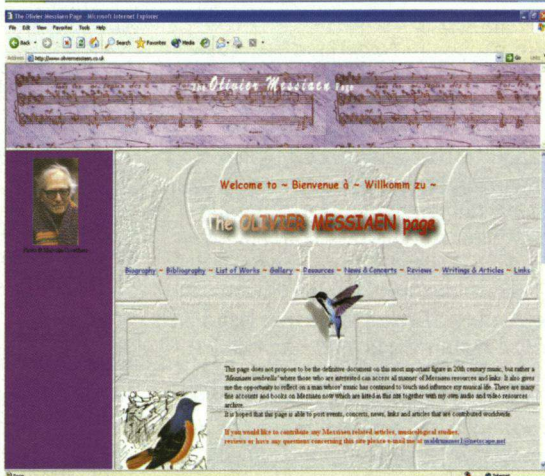
Birds and music

Dirk Raes (onderhoudt een website met allerlei ringgegevens: <http://www.cr-birding.be>) vraagt op het Eurobirdnet of er iemand is die weet welke componisten er bij het componeren van muziek gebruik maakten van vogelgeluiden. Het antwoord komt van Göran Adevik. Hij schrijft dat er veel componisten zijn die zich door vogelzang hebben laten inspireren. Bijvoorbeeld Olivier Messiaen (zie: <http://www.oliviermessiaen.co.uk>) in zijn 'Catalogue d'oiseaux' geschreven voor piano (1956-'58'). Hierin laat hij de piano diverse vogelgeluiden vertolken. Onder andere een ochtendconcert door vogels. Om de geluiden goed te kunnen omzetten in noten, ontwikkelde Messiaen een systeem. In het veld luisterde hij naar de vogelzang en hij zette die zo nauwkeurig mogelijk om in muzieknoten. Maar ook John Warlock in het stuk over de 'Wulp', Ralph Vaughan Williams: in 'De opstijgende leeuwerik', of de inspiratie die John Delius opdeed

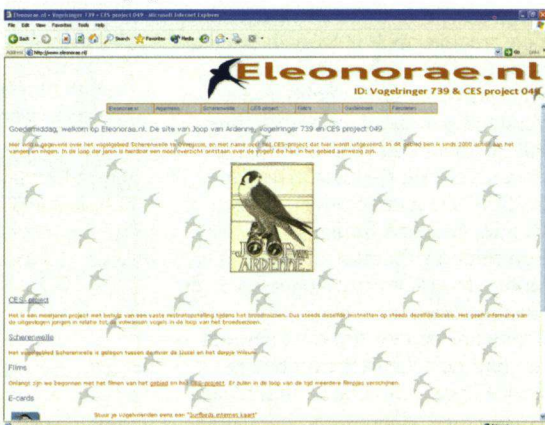
bij: 'het horen van de eerste Koekoek in de lente'. Händel schreef een duet voor Koekoek en Nachtegaal dat uitgevoerd wordt door een fluit en een orgel. En iedereen kent de vijfde van Beethoven, waarin men in het begin de zang van de Geelgors herkent. De Koolmees is te horen in de aria die Figaro zingt voor Cherubin. Jean Sibelius klaagde erover dat de roep van de Koekoek niet goed op toon is. Dat musici voor elkaar een inspiratiebron zijn is bekend. W. A. Mozart verhaalt van een Spreeuw die één van zijn composities fluit. 'Das war schön!' vond hij. Tot zover de reacties op de vraag van Dirk.

Metaaldetector

Holmer Vonk wijst erop dat een metaaldetector ook interessante vogelvondsten kan opleveren. 'Sinds twee jaar zoek ik af en toe wat ringen met een metaaldetector. Iedere keer is het prijs. Daarom een klein overzicht van de resultaten: Griend 2001: Noorse en Britse steltlopers, Kokmeeuw, Grote Stern en Sperwers. Op de Veluwe: tientallen ringen vooral van Koolmezen. Ook echter Bonte Vliegenvangers in verlaten nesten van Sperwers. Op Schiermonnikoog: tientallen ringen van vogels die in het Groene Glop geringd waren (Vink, Spotvogel, Merel, Winterkoning, Koolmees). Dit jaar ook een Bruxelles-ring in de braakballen. Op roofvogelslaapplekken op Schiermonnikoog: Houtduif, Merels, Zanglijsters, Bonte Strandloper (met Stockholm-ring), Vinken en Koolmezen. De meest spectaculaire zoektocht was die onder een kolonie Blauwe Reigers in 2003. De kolonie ligt naast een gebied waar Frank Majoor veel weidevogels ringt. We vonden elf ringen. Zeven van jonge weidevogels van dit jaar, één van 2002 en een paar ringen die veel ouder waren. Als klap op de vuurpijl vonden we zelfs een (2.3 mm) Bruxelles-ring! Blijkbaar van een Kleine Karekiet die door een Blauwe Reiger was gepakt.

Hierboven twee voorbeelden van sites met informatie over muziek en vogelgeluiden.

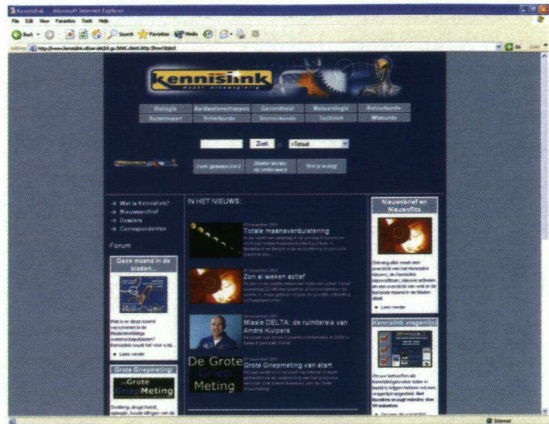
De site van Joop van Ardenne, met onder andere informatie over een CES-project.

Moraal van dit verhaal: mocht u roofvogels, uilen of Blauwe Reigers in de buurt hebben, dan is het de moeite waard eens te zoeken naar ringen. Oude

ringen liggen meestal in de humuslaag. Nieuwe ringen liggen al snel los op de grond als de braakballen uiteenvallen. Soms zitten ze zelfs nog in een braakbal. Regelmatig verzamelt Holmer een portie braakballen en dan gaat hij er met de detector overheen. Een gemakkelijke actie'. Mochten er lezers van het Vogeljaar zijn die zijn methode willen navolgen, dan gaarne de resultaten laten weten aan Holmer (e-mail: holmer@holmer.nl). Zie bijvoorbeeld ook *het Vogeljaar* 50(2): 51-59.

Kerkuilen te koop

Wij hebben in Nederland weer veel broedparen van de Kerkuil. Dit dankzij de inspanning van mensen betrokken bij de Kerkuilenwerkgroepen. Uiteraard heeft ook Vogelbescherming Nederland meegeholpen het projectplan voor deze soort tot uitvoering te brengen. In de digitale 'Kerkuilennieuwsbrief 2003-4, lees ik: 'Handelsprijs kerkuilen'. In de vorige nieuwsbrief werd melding gemaakt van handel in Kerkuilen in het gratis advertentieblad 'ViaVia'. Ook elders worden Kerkuilen aangeboden bijvoorbeeld op <http://www.Marktplaats.nl>. De prijzen liggen zo rond de € 160,- per stuk. Jonge Kerkuilen worden aangeboden voor € 120,- per stuk. Een broedkoppel met zeven jongen voor € 1100,-. 'Een lieve tamme Kerkuil voor een liefhebber met verstand van de uilenfamilie, dus niet als hebbeding', wordt aangeboden voor de speciale prijs van € 130,-. De aanbiedingen komen uit België, Goes en Spijkenisse. Sommige aspirantkopers bieden boven de vraagprijs. Kennelijk is er vraag genoeg naar Kerkuilen. Trouwens een Grutto doet het met de huidige schaarste nog beter, € 199,- per stuk. Dat er inderdaad vraag is naar Kerkuilen, blijkt uit een melding van een vogelaar. Hij zag op een boerencamping in Almen een familie uit Losser die de hele dag liep te sullen met een Kerkuil aan een ketting; 's avonds werd het

Op de pagina's van Kennislink is informatie te vinden over studies over vogels.

dier in een kooitje gezet. Hij schakelde de politie in. Zij kwamen in actie, maar er bleken echter 'Cites'-papieren bij de vogel te horen. Het sollen met Kerkuilen is dus gelegaliseerd. Kijk voor de regels op <http://www.minlnv.nl> en op <http://www.aid.nl>.

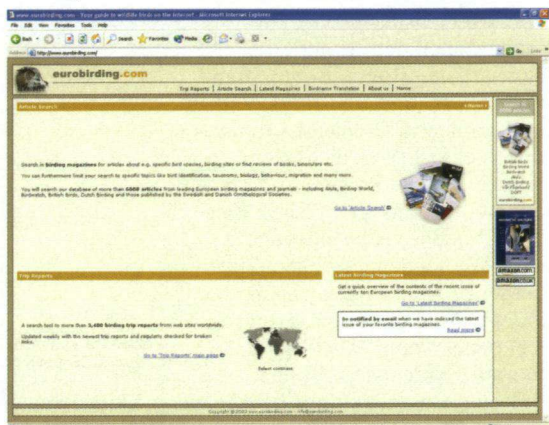
Interessante websites

Joop van Ardenne

Joop van Ardenne heeft veelsoortige informatie op zijn site <http://www.eleonora.nl/>. Onder andere over het CES-project (Constant Effort Site). Dit project heeft als doel het broedsucces vast te stellen op een vaste vangstplaats. Behalve het broedsucces wordt ook het aantal broedparen bijgehouden.

Vogelvakantie

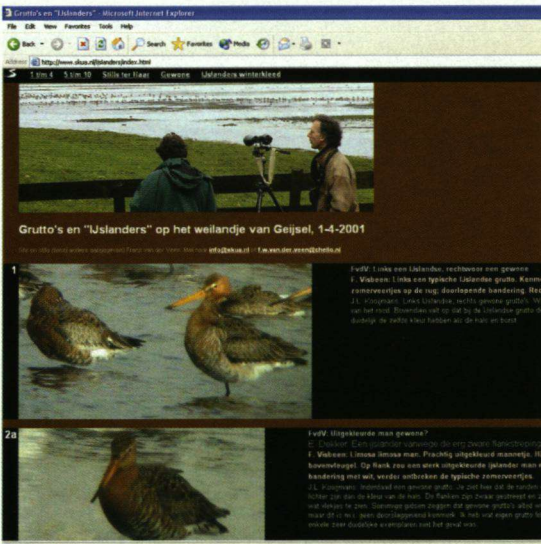
Een ieder die een vogelvakantie wil maken, zoekt naar gegevens over de plek van zijn of haar interesse. Er zijn veel individuele vogelverslagen. Er is inmiddels echter een bundeling van allerlei verslagen vervaardigd. Die vindt u op: <http://>

Op de site van Eurobirding is onder andere informatie te vinden over reisverslagen.

Een pagina met informatie over mezenonderzoek op Vlieland.

Grutto's en 'Ijslanders' zijn te bekijken op de pagina's van Frans van der Veen.

www.eurobirding.com/. Een kaartje van de wereld Aanklikken van een werelddeel en zo verder. Zeer bruikbaar.

Mezenonderzoek

Allerlei gegevens vanuit het mezenonderzoek op Vlieland zijn te vinden op: <http://www.nioo.nl/PROJECTS/MEZENONDERZOEK-OP-VLIELAND/index.htm>. Zeer de moeite waard.

Kennis

Studies over vogels zijn te vinden op: <http://www.kennislink.nl>.

IJslandse Grutto

Een intrigerende soort uit een even spannend gebied

is de IJslandse Grutto. Intrigerend, omdat deze ondersoort van de Grutto veelvuldig op doortrek in Nederland is te zien. Naarmate wij deze soort beter kunnen determineren, blijken ze vaker gezien te worden. Langs de grote rivieren, op het altijd interessante weilandje van boer Geijssel, nabij Ouderkerk aan de Amstel, en ook in de kop van Noord-Holland op Wieringen zijn ze in het voorjaar te vinden. Op <http://www.skua.nl/ijslanders/index.html> is een indruk te krijgen van het weilandje van boer Geijssel en ook staan er prachtige foto's van IJslandse Grutto's op. De foto's zijn gemaakt door Frans van der Veen. Er zijn ook Grutto's met kleurringen. 'Operation Godwit' op <http://www.uea.ac.uk/~b072834/> laat ons van alles hierover zien. Zeer de moeite waard.

Zwarte Leeuwerik

Er zijn vogelsoorten in de wereld die bij het noemen ervan een vogelaar doen watertanden. De Ross' Meeuw was lange tijd voor Nederlandse vogelaars zo'n soort. Inmiddels hebben wij deze vogel in ons land gezien. Nog steeds is het een soort die wij bij tijd en wijle willen zien. De Zwarte Leeuwerik willen wij best op onze lijst hebben. In het geweldige museum Natura Docet in Denekamp staat er één die door Meester Bernink ooit was verkregen en die onder andere door een lid van de Club van Nederlandse Vogelkundigen, Paul Op de Coul samen met Piet Jansen, als een Zwarte Leeuwerik werd gedetermineerd. Meester Bernink had de vogel van een Groningse preparateur gekregen. Dat zal waarschijnlijk in 1919 zijn geweest. De vogel werd aanvankelijk als een 'albinistische spreuw' gedetermineerd. Albinistische vogels vormen een speciaal onderdeel van de verzameling. Wegens gebrek aan documentatie is deze soort in 1980 door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse

Avifauna van de Nederlandse lijst gehaald. In het interessante 'Vriendenblad' van de Vereniging van Vrienden van meester Berninks museum Natura Docet (jaargang 7, nummer 1 mei 2003) staat een zeer interessant artikel over het wel en wee van deze soort te lezen. Het museum is in zijn oude stijl herboren, maar het maakt graag gebruik van de moderne media, zoals een eigen website (<http://www.naturadocet.nl>).

Taman Negara

Eens ontdekte ik een Witkopeend in het Flevopark in Amsterdam. Dat was in 1965. Ik schreef daar in deze rubriek al eens over. Toen leerde ik wat een zeldzaam soort teweeg kan brengen. Opnieuw heb ik dat ervaren in Maleisië. Tijdens een

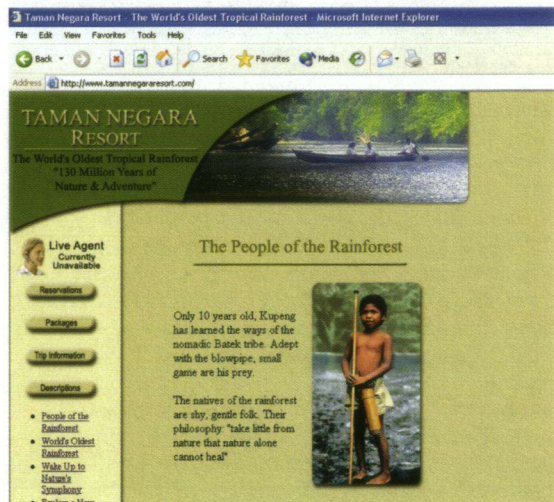

Op de pagina's over Taman Negara is onder andere de Doherty'svogel *Eurystomus orientalis* te bewonderen.

geweldige reis in maart 2003 met Kees Scharringa als gids, begiftigd met een enorme kennis van de vogels aldaar en vol energie, zagen wij een Maskerfuutkoet *Heliopais personata*. De vogel werd tijdens deze excursie ontdekt door Jos Mensing uit Breda. Het is een heel bijzondere vogel. Een wat gek uiterlijk door de grote snavel en de flinke maat voet. Gedurende de reis was de naam van deze vogel al enkele keren gevallen. Er scheen een kans te zijn deze soort te zien. Een soort bloedstollend verlangen maakte zich van de groep meester. Diegenen die wisten hoe moeilijk het was deze soort te zien, leken het meest met dit verlangen rond te

Natura Docet.

Twee pagina's over het Taman Negara National Park.

lopen. Zelf wist ik helemaal niet dat deze vogel zo bijzonder was. Ik heb zoveel prachtige en voor mij bijzondere soorten gezien. Het zat ons dus mee en wij genoten. De vogel werd dé soort van deze reis. Zelf had ik allerlei prachtige soorten gezien, mede dankzij mijn medereizigers. Zeer scherp was Sylvia Laarhoven. Zij ontdekte menige soort en vaak wist zij mij met groot geduld de mooiste zangertjes aan te wijzen. Fantastisch.

Kijk op <http://www.taman-negara.com/> of op: <http://www.geocities.com/Tokyo/Flats/6582/taman2.html>. De website: <http://www.tamannegararesort.com/> laat iets zien van het verblijf aldaar. Een luchtvochtigheidsgraad van 100% zorgt ervoor dat een ervaring met het tropisch regenwoud lang blijft langer.

Dodo.

Dodo

Een knipselarchief is een belangrijk onderdeel naast het bewaren van zaken op de harde schijf. Interessante waarnemingen uit kranten en tijdschriften verzamel ik in mappen. Artikelen knip ik uit tijdschriften waar ik niet op geabonneerd ben en per vogelsoort houd ik een lijst met literatuur bij. De mapjes per vogelsoort zitten op volgorde van de indeling volgens de Eur- ringlijst.

In het NRC Handelsblad van 12 april 2003 stond een stuk over de Dodo. Een soort die mijn interesse opwekte via 'Scheepsjongens van Bontekoe'. Over de tentoonstelling in Naturalis schreef ik al in 2002 (aflevering 36, pagina 271). De Latijnse naam had ik al gevonden, maar welke familie behoort de Dodo toe? Internet biedt uitkomst. Via een zoekmachine ga je dan op zoek. Een goede machine is 'Google' en na het intypen van

'Dodo' en de opdracht 'zoeken', heb je binnen een mum van tijd allerlei sites met de Dodo. De Dodo wordt tot de Duifachtigen gerekend. Zie ook: http://www.geocities.com/Heartland/Prairie/2250/dodo_ai.html. En via links kom je heel verrassend op een heel leuke site met speelse informatie over een feit in de geschiedenis waarvan wij soms weinig lijken te hebben geleerd. Onlangs verscheen er een interessant boek 'De Dodo, portret van een pechvogel' samengesteld door Jan den Hengst (2003) (Uitgegeven door Art Revisited, Marum).

Reacties van lezers

Ru Bossong reageert op het stukje over de schelpenvisserij: 'In de altijd weer interessante rubriek 'De Digitale Snelweg' lees ik in *het Vogeljaar* op pagina 128 van 51 (3) 2003 het volgende: 'Bij de schelpenvisserij op het wad lijkt het of Vogelbescherming en de Waddenvereniging zich niet zo sterk maken voor deze zaak'. Dit is geheel buiten de waarheid, helaas of misschien juist goed. Met name de Waddenclub protesteert keer op keer tegen de onverantwoorde politiek ten aanzien van de Wadden en met name tegen de schelpdiervisserij, die de vogelstand ernstige schade toebrengt. In een uitzending begin juli 2003 van 'Vroege Vogels' zei Ivo de Wijs naar aanleiding van het misdadige feit, dat deze mens- en dier onvriendelijke regering alle verboden voor het opvissen van kokkels buiten de beschermde zone heeft opgeheven, dat de Waddenvereniging: 'onmiddellijk woedend heeft geprotesteerd'. Ru vindt dat wij eerder de overheid dienen te bekritisieren dan de milieuorganisaties die 'proberen te redden wat er te redden valt'. Gelukkig komen de genoemde organisaties de laatste maanden kritischer in de publiciteit over dit vraagstuk. Dat waarderen wij. Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren, dan kunt u mij schrijven, een e-mail sturen of bellen.

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer. Telefoon: (0227) 50 35 59; e-mail: meijerpc@worldonline.nl. Mijn website vindt u op: <http://members.tripod.com/pcmeijer/index.html>.

Via de links op de site van *het Vogeljaar* surft u naar de startpagina van de digitale snelweg, websites van vogelaars en vogelorganisaties. De links uit de afgelopen afleveringen vindt u er ook.